

Nemám sa s kým poradiť

Georg Gänswein
vytvára most medzi
emeritným pápežom
a jeho nástupcom

str. 3

PAS nie je výmysel

Profesorka Eva Grey
o postabortívnom
syndróme a jeho
symptómoch

str. 5

Pán mi poslal kapucínov

Rozhovor so Stanleyem,
dlhoročnou stálicou
slovenského
kresťanského folku

str. 10

Bizarná hra na Boha

Niet pochybnosti. Tá ponuka je lákavá. Príveľmi lákavá.
Budete ako Boh (Gn 3, 5)!

Odvtedy, čo zaznela tam, v raji, denno-denne až do dnešných dní sa vždy nechá niekto zmámiť. Vždy sa nájde niekto, kto dúfa, že si sadne na uprázdnené miesto po ním zvrhnutom Bohu. Sadne si na prestol a chce určovať spoločnosti, čo je dobré a čo zlé. Bohorovne – však je predsa boh! – vyhlasuje svoje poklesky za normu správania sa, šarlatánstvo za vedu, hriech za pokrok, čnosť za dekadenciu, čierne za biele...

Tá ponuka je naozaj lákavá. Je to najnebezpečnejšia droga. Rýchlo-návyková droga. Láka. Ohuruje. Opája. Aj mňa.

Byť ako Boh! Mať v rukách moc. Mať v rukách ľudské osudy. Aj v dnešnej ére vlády Mammona je to ešte viac ako peniaze. A tak to načim využiť! Neberúc ohľady na nič a na nikoho, plný seba, roztáčam divoký rock'n'roll pochybnej hry na Boha.

Stvoriteľské dielo Boha? Ja idem ďalej! Na základe mojich pocitov sa bude určovať, čo ešte nie je človek! Páči sa mi číslo dvanásť? Prosím, tak dvanásť týždňov bude pre mňa plod dieťaťa len akási hmota.

Že si Boží Syn obľúbil mrzákov a chorých a staral sa o nich? Teraz som ja boh, a tak chcem ľudstvu uľahčiť a spríjemniť život. Rozhodol som sa, že sa nebudú rodiť postihnuté deti. Veď načo pridávať do tohoto slzavého údolia ďalšie trápenia! A ak sa mi zajtra zapáči, pôjdem ešte ďalej – možno rozhodnem, že sa načim zbaviť aj žijúcich mrzáčikov a duševne chorých.

A vôbec – nemošli by sa rodiť len urastení, zdraví géniovia? Nijaký problém, som predsa boh! Zbúram doteraz všeobecne uznávané tabu a povolím genetikom akékoľvek experimenty, klonovanie nevynímajúc.

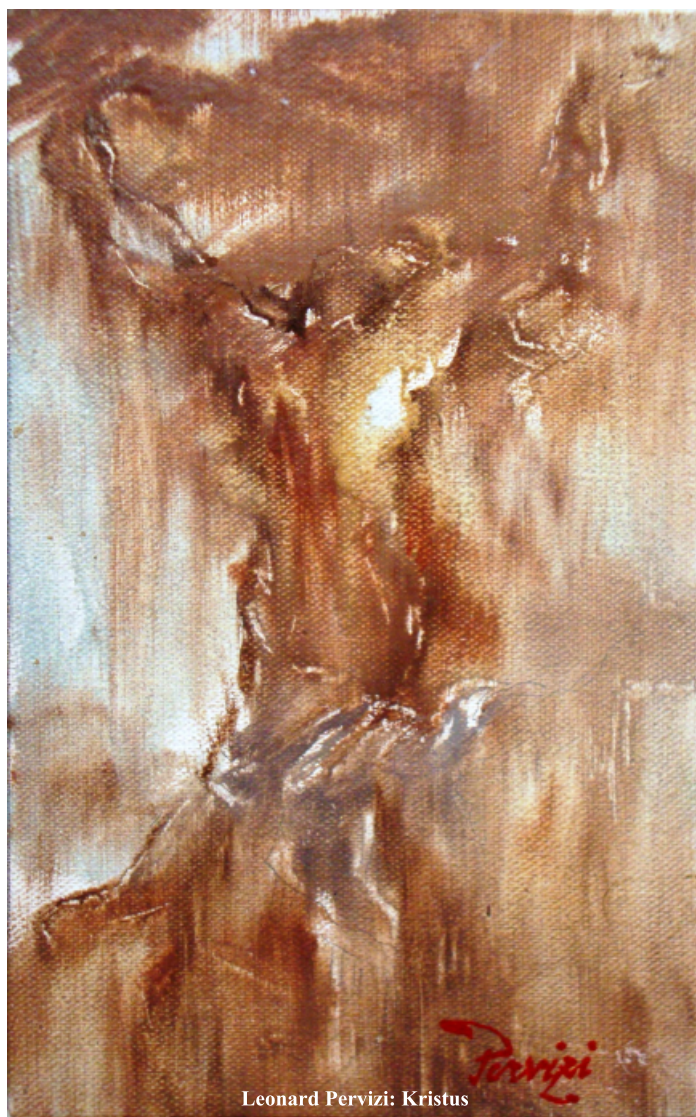
Boh je Pánom aj smrti? V mojej hre na Boha ma predsa majestát smrti nemôže odradiť! A keďže som milosrdný, tak načo sa nechať trápiť nevyliciteľne chorých, starinky a starčekov? Uzákonom milosrdnú smrť – eutanáziu.

Niet pochybnosti. Byť ako Boh je lákavé. Ale nemožné. A preto sa zmámený onou ponukou mením na klamára. Na klamára non plus ultra. Neklamem len druhých, ale aj sám seba. Musím klamať, pretože hlas skutočného, pravého Boha nemožno umlčať. Možno ho len na istý čas eliminovať. A tak šmirgľujem pre mňa nepríjemnú pravdu. Vyvolaný potrat mením na „prerušenie tehotenstva“, hoci viem, že „prerušená“ ťarchavosť už nikdy nebude pokračovať. Na druhej strane však nemám námietky proti neprirodzeným experimentom s umeľým oplodnením žien, ktoré nemôžu počať. Skutky lásky, ktoré môžem prejavovať voči postihnutým ľuďom, vymením za egoistické pohody, odôvodňujúc to znižovaním utrpenia vo svete. Vraždu starých či smrteľne chorých ľudí eufemicky nazývam milosrdná smrť. Genetické pokusy však zdôvodňujem predĺžením života.

Niet pochybnosti. Hra na Boha je bizarná. A v konečnom dôsledku sebazničujúca.

Nakoniec totiž prídem na to, že som nahý (porov. Gn 3, 7n)...

PAVOL PRIKRYL

Leonard Pervizi: Kristus

Myšlienka čísla:

Sociálne systémy, ktoré nevychádzajú z kresťanských základov, jediného to zdroja schopného pretvoriť loveka, sa neodvratne stávajú systémom násilia a zotroenia.

Fiodor M. Dostojevskij

Samotná podstata Druhého vatikánskeho koncilu ešte čaká na to, aby sa uskutočnila

Objavi perspektívu pre ve nos

Nemecký kardinál WALTER BRANDMÜLLER, emeritný prezident Pápežského výboru pre historické vedy, navštívil v polovici októbra Slovensko. Emeritný profesor cirkevných dejín na Augsburgskej univerzite vystúpil v aule Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave s prednáškou Poznámky k interpretácii Druhého vatikánskeho koncilu. Počas návštevy poskytol katolíckym médiám rozhovor.

Mohli by ste zhrnúť základné body, posolstvo, ktoré ste odovzdali v prednáške, čo je jej hlavný výstup?

Najdôležitejším pre správnu interpretáciu Druhého vatikánskeho koncilu je správnym spôsobom začleniť celé dokumenty, ktoré tento koncil vydal, do tradície Katolíckej cirkvi, z ktorej ho nemožno vytrhávať. Druhý vatikánsky koncil nebol jediným a nebol ani posledným v histórii cirkvi. Tak je potrebné ho interpretovať v kontinuite s tradíciou v Katolíckej cirkvi, nie v nejakom vytrhnutom zmysle.

Druhý vatikánsky koncil, na rozdiel od viacerých predchádzajúcich koncilov, nemal za cieľ vydávanie nových predpisov, nič neodsudzoval ani definitívnym spôsobom nerozhodoval o vieroučných otázkach. Bol nový typ koncilu – s výrazným pastoračným zameraním. Na druhej strane je však potrebné si uvedomiť, že tento koncil nebol prelomovým v tom zmysle, že by popieral alebo menil predchádzajúce učenie Cirkvi. Neodklonil sa od existujúcej tradície, naopak, nadviazal na ňu. Koncilové dokumenty obsahujú početné odvolávky na koncily z minulosti, na cirkevných otcov a významných teológov predchádzajúcich storočí. Koncily sú vždy otvorené dopredu, nikdy nie dozadu, koncil nemôže odporovať svojim predchodcom; môže ich doplniť alebo spresniť, ale nikdy nie im odporovať.

Odznelo, že to bol nový typ koncilu s výrazným pastoračným zameraním. Môžete to upresniť, čo to znamená?

Predchádzajúce koncily formulovali svoje vyjadrenie v kanonicko-technickom jazyku. Táto metóda mala tú výhodu, že bola jasná, precízna a istá. Ale tieto texty sa obracali na špecialistov, na klérus, na biskupov. Bol tu iný typ jazyka, ktorým sa koncil vyjadroval, pretože sa neobracal na klérus a biskupov, ale obracal sa na široký dav ľudí a chcel sa obrátiť aj na ľudí, ktorí sú neveriaci, čiže chcel rozšíriť pole pôsobnosti. Takže v tom použití jazyka vidím hlavný rozdiel a zameranie.

Druhý vatikánsky koncil sa skončil takmer pred päťdesiatimi rokmi. Stále je aktuálny, v čom spočíva jeho nadčasovosť?

Samotná podstata koncilu ešte čaká na to, aby sa uskutočnila. Niektoré jeho časti, niektoré dokumenty, sa už uskutočnili alebo sa uskutočňujú, ale samotný koncil ešte čaká uskutočnenie. Nie je to dôvod, aby sme boli sklamaní alebo aby sme boli netrzepliví, veď čo znamená päťdesiat rokov v živote Cirkvi. Trpezlivosť. Pozrite si príklad Tridentského koncilu, ktorý mal dopad na celé storočia, ktoré po ňom nasledovali a má veľmi intenzívny dopad aj na dnešnú dobu. Bolo však treba aspoň sto rokov, aby sa zrealizoval. Práve teraz v decembri ma Svätý Otec posielal na 450. výročie uzatvorenia Tridentského koncilu. Chystám sa tam zdôrazniť aj skutočnosť, že realizácia má dlhší časový aspekt.

Nevidíte potrebu nejakého ďalšieho koncilu, ktorý by reflektoval alebo reagoval na otázky, ktoré sa objavili po páde komunizmu alebo príchodom liberalizácie v tradičných krajinách, ako napríklad na Slovensku?

V tomto kontexte sa prezentuje ešte ďalšia otázka, že ako by sme dnes urobili s viac než 4 000 biskupmi ďalší koncil. Možnože sa dostávame do času, keď bude treba vymyslieť nejakú novú formu, novú štruktúru pre eventuálny nový ďalší koncil, ku ktorému by mohlo dôjsť.

Ste emeritným prezidentom Pápežského výboru pre historické vedy, čo je jeho úlohou?

Je to už od čias Leva XIII., keď boli otvorené vatikánske archívy. Chceli, aby sa tým zaoberala nejaká komisia, tak vznikla kardinálska komisia. Tá však dlho v činnosti nezostala. Po druhej svetovej vojne táto myšlienka znovu ožila a rozhodlo sa, že každých päť rokov sa bude zvolávať zasadanie svetových historikov. Tento kongres organizovali vždy jednotlivé národné rady historikov. V roku 1950 bola aj Svätá stolica pozvaná, aby sa zúčastňovala na tejto medzinárodnej akcii, ktorú organizovali krajiny celého sveta. Pápež Pius XII.

Sníмка: TK KBS/Peter

zriadil komitét ako orgán, ktorý sa bude zúčastňovať na týchto medzinárodných stretnutiach. Svätému Otcovi to však nestačilo, navyše to nebola jediná motivácia, pre ktorú zriadil výbor. Urobil to aj preto, aby povzbudil úsilie študovať históriu v rámci Cirkvi. Treťou takou oblasťou bola schopnosť poskytovať konzultácie zo strany Cirkvi, zo strany jej predstaviteľov, v historickej oblasti. Čiže taká konzultácia pre historikov.

Akú úlohu zohral tento výbor pri Druhom vatikánskom koncile?

V osobe niektorých svojich členov, ktorí robili prípravné zasadnutia pre koncil, napríklad profesor Michele Macarone, ktorý bol mojim predchodcom vo funkcii prezidenta výboru.

S akým posolstvom odchádzate zo Slovenska do Vatikánu?

Videl som miesta z historicky veľmi dôležitého hľadiska. Veľkú radosť mi spôsobilo to, že som navštívil Bratislavu. Bol som v katedrále, kde korunovali niekoľko kráľov. Silný dojem si odnášam z návštevy Starého Mesta. Veľmi na mňa zapôsobili stretnutia s miestnymi biskupmi, ktoré boli veľmi priateľské, a aj so seminaristami a s publikom, ktoré prišlo na moju prednášku. Čo ma veľmi v pozitívnom zmysle prekvapilo, je množstvo seminaristov, ktoré tu máte. Takmer by som povedal, že vám môžeme závidieť, či už z hľadiska Talianska alebo Nemecka. My nemáme takéto vysoké čísla. Koľko máte seminaristov bolo pre mňa čímsi výnimočným.

Súčasný refekt Pápežského domu vytvára most medzi emeritným pápežom a jeho nástupcom

Nemám sa s kým poradi

Taliansky denník *Il Messaggero* priniesol v utorok 22. októbra rozhovor s bývalým osobným sekretárom Svätého Otca Benedikta XVI. arcibiskupom GEORGOM GÄNSWEINOM. Súčasný prefekt Pápežského domu vytvára most medzi emeritným pápežom a jeho nástupcom. Ako priznáva, táto bezprecedentná úloha neraz vyžaduje značné úsilie.

Povedzme, že je to – okrem množstva organizačných záležitostí – skutočná výzva. Občas by som sa rád poradil so svojím predchodcom v úrade, ale, žiaľ, nikto taký tu nie je. Snažím sa denne uvádzať do praxe slová pápeža Františka: neuzatvára sa do seba a nebať sa,“ vysvetľuje nemecký arcibiskup a dodáva: „Pozornosť sa najskôr sústredila na Benedikta XIV., teraz je zameraná na pápeža Františka, no naša práca a služba patrí Pánovi a Cirkvi.“

Don Giorgio, ako v kúrii Mons. Gänsweina volajú, priznáva, že sa na počiatku terajšieho „dvoj pápežstva“ vyskytli problémy, neporozumenia a závisť; postupne však nastal pokoj. V nijakom prípade však neexistuje riziko, že by dnes vo Vatikáne súperil pápež s emeritným pápežom. „Kto pozná Benedikta XVI., vie, že takéto nebezpečenstvo nehrozí. Emeritný pápež sa nikdy nestaral do otázok cirkevnej vlády, to nie je jeho štýl. Joseph Ratzinger ako teológ vie, že každé jeho slovo prenesené na verejnosť by mohlo pritiahnúť pozornosť. . . . Ako by povedal, by sa vzápätí mohlo interpretovať proti jeho nástupcovi alebo pre neho. Preto už nikdy nevystúpi verejne. Naše astie, vládne medzi ním a pápežom Františkom vzťah úprimnej úcty a bratského citu.“

FRANTIŠEK NIE JE REVOLUCIONÁR

Tento veľmi ľudský vzťah vznikol ihneď po konkláve, poznamenáva prefekt Pápežského domu, a to navzdory tomu, že osobnosti oboch pápežov sú veľmi odlišné. Ak by niekto chcel túto rôznosť vykladať ako protikladnosť, tak ten sa podľa Mons. Gänsweina mylí.

Don Giorgio aj naďalej zostáva s emeritným pápežom v jednej

Benedikt XVI. s Mons. Georgom Gänsweinom

domácnosti. „Josephovi Ratzingerovi sa darí dobre. Modlí sa, číta, poúva hudbu, vybavuje korešpondenciu, ktorej je veľa. Prichádzajú za ním návštevy. Každé popoludnie ideme na prechádzku do lesíka za kláštorom a modlíme sa ruženec. Každý deň má presný program.“

V súvislosti s pápežom Františkom nehodlá Mons. Gänswein hovoriť o revolúcii. Tento termín je podľa neho zavádzajúci, pretože revolúcia sa totiž začala už skôr. „Jedna vec je zrejme – nosným pojmom pápežského úradu pápeža Bergolgia je chudobná Cirkev, o predovšetkým nie je sociologický, ale teologický výraz. Stredom je chudobný Kristus a z neho všetko vychádza. Táto skutočnosť sa bezpochyby dotýka životného štýlu každého kresťana, a v užšom zmysle slova si vyžaduje zvláštnu pozornosť chorým a chudobným. Ak skúmame minulosť pápeža Františka, zistíme, že v Ríme robí to isté, čo robil v Buenos Aires. Kládol

by som dôraz niekam inam – na cenné osobné svedectvo súhlasného pápeža. Osobný príklad je jeho pastoračná metóda.“

AJ O VATILEAKS

Je normálne, že zmena pontifikátu so sebou nesie organizačné zmeny. Arcibiskup Gänswein to nepovažuje za revolúciu, ale za prostý úkon vládnej zodpovednosti. Reformy si vyžadujú čas, upozorňuje prefekt Pápežského domu, no aj tak je zvedavý na ich výsledok. Čo sa týka redukcie personálu, je nutné uviesť si, že Svätá stolica zamestnáva menej ľudí než napríklad jednotlivé nemecké diecézy, konštatuje bývalý osobný sekretár pápeža Benedikta XVI.

Na záver rozhovoru sa Mons. Gänswein ešte vracia k menej šťastným momentom pontifikátu Benedikta XVI. – afére Vatileaks a najmä k odvolaniu riaditeľa vaticánskej banky profesora Gottiho Tedeschiho. „Na ten deň sa pamätám veľmi dobre – bol to 24. máj. Ten istý deň zatkli aj nášho pápežského komorníka Paola Gabrielea. Na rozdiel od prevládajúcich názorov tieto dve udalosti nie sú nijak prepojené, nanajvýš je to nešťastná, až diabolská súhra náhod. Benedikt XVI. povolal profesora Gottiho do Inštitútu náboženských diel (IOR), aby tu uskutočnil politiku transparentnosti. Pápež bol veľmi prekvapený, keď mu dozorná rada banky vyslovila nedôveru. Pápež si profesora Gottiho vážil a mal ho rád. Zároveň však ctil príslušné kompetencie a zodpovednosti a rozhodol sa, že v daných okamihoch nezasiahne. Aj keď pápež Gottiho Tedeschiho po jeho odvolaní už nikdy neprijal, udržoval s ním vhodným a diskretným spôsobom stály kontakt.“

RV

Františkáni prichy ujú dôchodcov

Kláštor San Lorenzo v Piglio

Predstavený františkánskeho kláštora San Lorenzo v Piglio, založeného južne od Ríma ešte sv. Františkom, reaguje ako prvý na pápežovu výzvu otvoriť rehoľné domy pre tých, ktorí to potrebujú. Ako povedal sedemdesiatštyriročný páter Angelo Di Giorgio novinárom, zasiahli ho slová, ktoré predniesol Svätý Otec v rímskom centre Astalli. Preto sa rozhodol v historickom objekte s osem hektárovým pozemkom, v ktorom býva sám s jedným spolubratom, vyhradiť 26 izieb s vlastným sociálnym zariadením pre páry v

dôchodkovom veku. Národnosť záujemcov nie je rozhodujúca, žiadatelia však musia prejsť prísny výberom. Ubytovanie a stravovanie poskytne kláštor, zatiaľ čo od ubytovaných žien sa požaduje pomoc v domácnosti, od mužov zasa starostlivosť o budovu a záhradu. Kláštor, ktorý v roku 1937 navštívil aj sv. Maximilián Kolbe, leží v horskej nedotknutej prírode a svoje priestory poskytuje aj na duchovné cvičenia a rekreácie. Kvôli nedostatku povolání kláštora už pred niekoľkými rokmi hrozilo uzavretie, no vďaka vytrvalým protestom miestnych obyvateľov sa však toto rozhodnutie pozastavilo.

RV/(jag)

Postabortívny syndróm nepostihuje všetky ženy, no je pomerne častou komplikáciou

Interrupciou sa to nekončí

Zástancovia potratov tvrdia, že keď potrat urobí lekár v nemocnici a na začiatku tehotenstva, žena nebude mať telesné ani psychické problémy. Tvrdia, že komplikácie prináša len nelegálny potrat, vykonávaný v nevhodných podmienkach.

Sníмка: net

V podstate niet odborníka, ktorý by nepripúšťal možné komplikácie pri umelom ukončení tehotenstva.

Tieto komplikácie sú však fyzického charakteru a viac-menej súvisia so zákrokom ako takým (veľká krvná strata, poranenie hrdla maternice či jej perforácia, zápalové komplikácie a pod.) Spomínajú sa síce aj psychické komplikácie, ale vo väčšine odborných publikácií sú „schované“ niekde ku koncu výpočtu.

Napokon – prečo nie, keď mnoho lekárov a odborníkov nepripúšťa psychické problémy ženy po potrate, odborné nazývané postabortívny syndróm (PAS)?

Argumentujú tým, že nie sú schopní veriť, že potrat môže mať pre ženu taký význam. Neuznávajú PAS hlavne preto, že interrupcia je rozhodnutie samotnej ženy, preto vraj nie je možné, aby trpela postabortívnym syndrómom, a teda následkami potratu, pre ktorý sa sama rozhodla. PAS nie je oficiálne uznávaný ako samostatná diagnóza ani v Americkej psychologickej asociácii, ani Americkej psychiatrickej asociácii.

Argumentáciu, že rozhodnutie podstúpiť interrupciu spravila žena sama, a preto PAS nejstvie, prebralo aj hnutie Pro Choice (možnosť voľby), pričom poukazuje na výskumy, ktoré hovoria o pocite úľavy u žien po potrate. Hnutie potrat a jeho dopad na psychiku ženy bagatelizuje a existenciu postabortívneho syndrómu popiera.

O HOVORI A VÝSKUMY?

Z dlhodobej štúdie amerických žien vyplynulo, že ženy, ktoré podstúpili interrupciu majú o 65% vyššie riziko trpieť dlhodobou klinickou depresiou. Z výskumu,

ktorý uskutočnila doktorka Hannah Soderburg na 854 ženách, vyplýva, že až 60% z nich trpelo emočnou vyčeranosťou.

Z analýzy lekárskeho záznamov takmer 60 tisíc pacientov vyplynulo, že ženy po interrupcii boli o 160% častejšie hospitalizované kvôli psychiatrickej liečbe než ženy po pôrode. Hodnotenie prebehlo v období od 90 dní do 4 rokov po interrupcii alebo pôrode.

Z výskumov jasne vyplýva, že interrupcia má veľký dopad na psychický stav ženy, a preto nie je namieste tento problém podceňovať, či dokonca fumiť.

Vedci vo Fínsku zistili, že v celej populácii žien, ktoré podstúpili interrupciu je v nasledujúcom roku triapolkrát vyššia úmrtnosť z dôvodu samovrážd, nehôd a vražd. Iná štúdia ukázala, že existuje významne vyššie riziko klinickej depresie u žien, ktoré ukončili svoje prvé tehotenstvo než u žien, ktoré prvé nechcené dieťa donosili. Riziko je hodnotené v priemere osem rokov od prvého tehotenstva. Podľa niektorých štatistík môže byť interrupcia aj jednou z príčin rakoviny prsníka v neskoršom živote.

Profesorka Priscilla Coleman a jej tím z Bowling Green State University v Ohio zistili, že deti žien, ktoré boli na potrate majú menej priaznivé domáce prostredie a problémovjšie správanie ako deti žien

bez potratu v anamnéze. Toto zistenie podporuje názor, že potrat môže negatívne ovplyvniť vzťah s ďalšími deťmi a psychickú stabilitu ženy.

V ďalšej štúdií boli porovnané ženy, ktoré porodili alebo samovoľne potratili so ženami, ktoré boli na interrupcii. Ženy po interrupcii častejšie fajčia, pijú alkohol alebo užívajú marihuanu, kokaín a iné nelegálne drogy počas ďalšieho tehotenstva.

Národná reprezentatívna štúdia v USA zistila, že u dospievajúcich dievčat, ktoré interrupciou ukončili neplánované tehotenstvo je päťkrát vyššia pravdepodobnosť, že vyhľadajú pomoc kvôli psychickým a emocionálnym problémom v porovnaní so svojimi rovesníčkami, ktoré neplánované tehotenstvo donosia. Dospievajúce, ktoré boli na potrate sa taktiež trikrát častejšie hlásia, že majú problémy so spánkom a je deväťkrát pravdepodobnejšie, že začnú užívať marihuanu.

Z týchto výskumov jasne vyplýva, že interrupcia má veľký dopad na psychický stav ženy, a preto nie je namieste tento problém podceňovať, či dokonca fumiť. PAS je tvrdá realita, či ho Pro Choice, Americká psychologická asociácia, Americká psychiatrická asociácia a mnohí lekári a odborníci uznávajú, alebo nie. Postabortívny syndróm nepostihuje všetky ženy po umelom potrate, no je pomerne častou komplikáciou.

Psychické následky po umelom potrate dokazujú, že potrat nie je ani pre ženu dobrým riešením neplánovaného tehotenstva. Navyše tieto ženy zostávajú so svojimi problémami osamotené. Pomoc ani podporu im neposkytujú ani tí, ktorí im potrat odporúčali, alebo ich doňho vyslovene nútili. Potratom ženy nič nezískajú, ale môžu stratiť viac, než predpokladajú. Preto treba ženy pred potratom chrániť. Tým, ktoré po potrate trpia, a možno viac, ako si vieme predstaviť, treba pomôcť, aby si dokázali odpustiť. To sa dá iba vtedy, ak o popotratovom syndróme nebudeme mlčať.

Sviatosť zmierenia

Niektoré ženy majú potrebu sa z potratu opakovane vyspovedať. Nemajú pocit, že im bolo odpustené. Povedzte jej, že potrat spôsobuje dve rany: duchovnú a ľudskú. Musí sa uzdraviť aj jej ľudská stránka. Vysvetlite, že keď je človek plný smútku a ľútosťou necíti, ako Božia milosť v ňom pôsobí. Ako náhle sa zbavíme všetkých iných emócií, potom začneme cítiť Božie odpustenie. Niektoré ženy vyznávajú hriech, ale pretrvávajú v bolesti z potratu pretože majú pocit, že je to ich trest. Ak sa stretnete s takouto ženou, citlivo ju uistite, že Boh ju chce oslobodiť. Jej hriech je už preč, ako keď sfúkne sviečku.

Spracoval PAVOL PRIKRYL

Interrupciou dochádza k náhlemu zastaveniu hormonálneho procesu a k hormonálnej nerovnováhe

PAS nie je výmysel

Aj keď lekári vykonávajúci umelé potraty spochybňujú existenciu posabortívneho syndrómu (PAS), jestvovanie viacerých psychických problémov u mnohých žien po interrupcii hovorí niečo iné. Prof. MUDr. EVA GREY to potvrdzuje.

Snímka: archív E. G.

Je postabortívny syndróm vedený ako diagnóza?

Nie, nie je. V prípade PAS sa totiž odborníci rozchádzajú. Podľa jedných by tento syndróm mal byť vedený ako diagnóza, časť však tvrdí, že takáto diagnóza nejestvuje. Tí, ktorí akceptujú jestvovanie PAS, hovoria, že jeho zaradenie by malo byť v oblasti, ako je vedená posttraumatická stresová porucha, pretože vyvinutý PAS je najbližšie práve k spomínanej poruche. Posttraumatická stresová porucha je syndróm, ktorý je typický pre ľudí, čo zažili nejakú katastrofu, ktorá bola spojená s ohrozením ich života či života niekoho z ich okolia. Táto porucha postihuje aj vojakov nasadených v ostrom boji. Ide o to, že tí, čo sa dostali do kontaktu s násilnou či drastickou smrťou, tak tento zážitok zanecháva v nich stopu. Takýto človek silnejšie reaguje na možné ohrozenia, to znamená, že na menšie podnety má prehnanejšiu obrannú reakciu. Nejaké zvuky, obrazy či pachy, ktoré sú spojené s traumatickým zážitkom môžu znovu vyvolávať úzkostné reakcie.

Pred interrupciou musí žena podpísať tzv. informovaný súhlas. Dá sa povedať, že väčšie percento žien dostane PAS, ako sú možné fyzické komplikácie, ktoré môže interrupcia spôsobiť a ktoré sa spomínajú v informovanom súhlase, no aj napriek tomu sa v ňom PAS nespomína.

Fakt jestvovania PAS mnohí odborníci uznávajú, ale sú aj takí, najmä z radov gynekológov, ktorí tvrdia, že PAS neexistuje, že je to len výmysel nejakej ideológie, ktorá hovorí, že toto je morálne nedovolené, a preto ženy musia mať psychické problémy. To je aj veľmi časté heslo hnutia Pro Choice.

Na druhej strane u mnohých žien je existencia psychických problémov po umelom potrate skutočnosť. Ani to nepresvedčí gynekológov zastávajúcich interrupcie?

Ak aj uznajú nejaké psychické problémy, skôr ich pripisujú genetickým

a iným dispozíciám, ktoré by sa prejavili aj bez tehotenstva a následnej interrupcie. No vie sa, že u žien, ktoré majú psychiatrické poruchy, interrupcia môže byť spúšťačom výrazného zhoršenia ich psychického stavu. Dokonca odborníci hovoria, že pri niektorých psychiatrických diagnózach by sa nemal vykonávať umelý potrat, pretože ženu to môže dostať do veľmi komplikovaného stavu.

Je tu však jeden problém – ak má žena po interrupcii fyzické problémy, ide za gynekológom a rieši ich. Psychické problémy však zväčša žena dlho nerieši a keď ich už aj začne riešiť, často až po rokoch od umelého potratu, nejde za gynekológom, ale za psychológom či psychiatrom, a tak sa gynekológ vlastne o psychických problémoch ani nedozvie. Navyše, keďže ani medzi psychológmi či psychiatrami neexistuje medzinárodný konsenzus ohľadom PAS ako diagnózy, tak mnohí psychiatri sa ženy ani len nespýtajú, či v minulosti nebola na interrupcii. Ak má žena napríklad poruchy spánku, čo je častý prejav PAS, tak odborník ani len netuší, že spúšťačom nespavosti mohol byť umelý potrat.

Hnutie Pro Choice vyčíta hnutiu Pro Life, že svojimi výrokmi vlastne ako keby ženy po interrupcii prinútili mať PAS. Ale je fakt, že PAS sa prejavuje aj u žien, ktoré nie sú veriace či ktoré plod nepovažujú ešte za človeka.

Ženy, ktoré dávajú vysokú hodnotu embryu, obvyčajne ťažšie prežívajú potrat, resp. obdobie po ňom. Keď žena dá plodu nízku hodnotu a aj tomu verí, zvykne mávať menšie problémy. Niektoré priznajú, že nízku hodnotu dali preto, aby našli sily ísť na zákrok. Sú tu však zaujímavé zistenia veľkého fínskeho výskumu. Fínski odborníci prišli na to, že ak žena akceptuje, že život v istom štádiu nemá pre ňu významnú hodnotu, aby ho bolo treba chrániť, a teda môže byť zlikvidovaný, tak potom akoby ona sama strácala rešpekt a úctu k životu ako takému, aj k svojmu vlastnému. Ak si však uvedomuje alebo uvedomí hodnotu života, časom jej určite

dochádza, že „veď to bolo moje dieťa“. A práve to je ten pocit vyprázdnenia, ktorý často ženy zaskočí. Aj preto niektorí autori rozdeľujú PAS na skorý a neskorý. Prejavy sú rôzne a závisia aj od predispozícií tej-ktorej ženy.

Mnohé ženy po interrupcii prežívajú úľavu. Často však po nej príde pocit akéhosi vnútorného vyprázdnenia. Prečo?

Je naozaj pravda, že mnohé ženy po interrupcii prežívajú ako keby úľavu: mám to za sebou, komplikácie nie sú, môžem sa normálne vrátiť do života. No mnoho ráz vzápätí žena začína prežívať pocit prázdna, povedala by som že až fyzické vyprázdnenia. Odborníci sa prikláňajú k názoru, že je to spôsobené hormonálnymi zmenami. Počas tehotenstva sa totiž celý organizmus ženy hormonálne nastavuje na vývoj a udržanie plodu – a zrazu interrupciou dôjde k náhlemu a umelému zastaveniu hormonálneho procesu. Organizmus sa dostane do veľkej hormonálnej nerovnováhy, ktorá ovplyvňuje mozog. Výsledok je pocit vnútorného vyprázdnenia. Predpokladá sa, že ide do určitej miery o biochemický proces.

Nedochádza k tomuto javu aj pri spontánných potratoch?

Áno, aj tu môže dôjsť k takýmto stavom. Lenže pri veľkej časti spontánných potratov dochádza k tomu, že organizmus ženy už registruje nejaké patologické zmeny, hormonálny proces sa vyvíja inak a hormonálne hladiny sú iné. Organizmus ako keby sa prispôboval odumretiu plodu, takže tento problém nie je až tak dramatický. Ale je fakt, že pocit vyprázdnenia môže nastať aj pri spontánnom potrate.

Čo spôsobuje tzv. neskorý PAS, ktorý sa prejaví až o niekoľko rokov po interrupcii?

Úprimne musím povedať, že my momentálne celkom dobre nevieme, ako to mozog a psyché spracovávajú. Ak však dôjde k prejavom PAS po dlhšom čase od umelého potratu, tak asi ťažko sa dá hovoriť o hormonálnych zmenách po umelom potrate. Tu skôr ide o psychický stav, ktorý funguje cez podvedomie, v ktorom niekde je traumatická skúsenosť z interrupcie uložená, a to bez toho, aby to žena vnímala. Možno samotným psychickým mechanizmom žena túto skúsenosť potláča, usiluje sa ju vytesniť. Nenápadným, plazivým spôsobom sa však neprijemný zážitok môže vrátiť, pričom ho žena nemusí vôbec dať do súvisu s interrupciou. Nastávajú prejavy typické pre PAS.

Čo býva v takýchto prípadoch spúšťač PAS?

Nie je to pravidlo, ale veľký počet žien vie veľmi dobre, koľko by to ich nenarodené dieťa malo rokov. Neraz žena sleduje deti v svojom okolí, ktoré sú vlastne rovesníci jej nenarodeného dieťaťa. Takže často býva spúšťačom výročie, najmä špecifické. Napríklad dieťa by tento rok začalo chodiť do školy, teraz by malo venček v tanečnej, maturovalo by, malo by osemnásť, malo by promócie... A to sú tie provokujúce momenty, keď sa nenápadne spustia tie nepríjemné veci.

Ďalší častý spúšťač môže byť opätovná ťarchavosť. Žena si v podstate uvedomuje, že to nenarodené dieťa bolo v tom istom vývojovom štádiu, no teraz je rozhodnutá donosiť ho. Keď však zažije prvé kopania plodu, bitie srdiečka, čo predtým nezažila, zrazu sa otvorí Pandora skrinka...

Spúšťačom môže byť aj rozchod s partnerom, dokonca aj narodenie vnúčaťa.

PAS sa môže prejaviť aj po viac ako dvadsiatich rokoch?

Áno, nie je to ojedinelý úkaz. Býva to aj odchod dieťaťa z domu, keď sa postaví na vlastné nohy. Ide najmä o odchod najmladšieho dieťaťa, resp. posledného, čo odchádza. Je to známy syndróm prázdneho hniezda, ktorý sa týka i žien, ktoré neboli na zákroku. Žena, ktorá bola na potrate si vtedy uvedomí, že nebyť interrupcie, nemusela byť ešte sama.

Dá sa určiť, ktoré psychické stavy patria do PAS?

Keďže nie je vedecká zhoda, sú s tým problémy. Je otázka, či to musí byť plne vyvinutá posttraumatická stresová porucha v svojej špecifickosti postabortívneho syndrómu, to znamená, že žena má aj poruchy spánku, aj nočné mory, aj úzkostlivé stavy, aj prehnané reakcie a tak ďalej, alebo či stačí na diagnostikovanie PAS to, že má napríklad len poruchy spánku.

Môže okolie nejakým spôsobom pomôcť ženám s PAS?

Chcem veľmi silno poďakovať, že ak hovoríme o PAS, vôbec to neznamená, že nejakú ženu chceme súdiť. A v tom tkvie aj problém pomoci. Ženám s interrupčnou skúsenosťou treba pomáhať s veľkou citlivosťou a láskou. Samotná terapia by mala spočívať v pomoci vyrovnáť sa so stratou. Terapeuti pracujúci s PAS hovoria, že najťažšie na celej terapii je, aby žena vedela sama seba odpustiť. A je jedno, či je veriaca či nie. Hovoria, že mnohé ženy ako keby chceli získať odpustenie od samotného dieťaťa, ktoré z vlastného rozhodnutie nepriniesli na svet.

Tu je dôležité uvedomiť si jednu skutočnosť: žena, ktorej zomrie narodené dieťa, má isté rituály, ktoré sa v dejinách

človeka vyvinuli, aby sa človek zmieril so stratou. Napríklad, môže si mŕtve dieťa privinúť, podržať si ho v náručí. Má nejakú spomienku. Aj samotný pohreb je úctivá rozlúčka, môže chodiť na hrob. Je to ťažké, ale pomáha to. A ak sa takáto žena rozplače v robote, všetci vedia prečo a majú pochopenie. No zoberme si ženu, ktorá bola na potrate. Ak tá by sa v robote rozplakala, tak okolie sa bude na ňu pozerat' čudne, pretože nikto nevie, že tiež prišla o dieťa. Navyše, ak sa vie, že má za sebou interrupciu, tak bežná reakcia je: Čo rumážaš, veď máš, čo si chcela. Akoby sa jej nedovolilo smútenie. Takáto žena nemá meno pre dieťa, nevie, či to mal byť chlapec alebo dievča, nemá nijakú spomienku... A tak sa v rámci terapie robia spomínané rituály. Žena sa povzbudzuje, aby dieťa pomenovala. Je tu úsilie vytvoriť si spomienku na dieťaťko, napríklad nejaký obrázok, napísaný list dieťaťku, v ktorom mu vyrozpráva svoj príbeh a dôvod, prečo sa nenarodilo, môže to byť básnička, skratka niečo, čo by vytvorilo nejakú spomienku na to dieťa. Zhluk buniek sa

totiž s vami nemôže rozlúčiť a ani vám nedokáže odpustiť. Rozlúčiť sa a požiadať o odpustenie je možné len osobu. Je dôležité, aby sa mŕtvy plod spersonalizoval.

Pomáhajú ženám s interrupčnou skúsenosťou aj pamätníky venované nenarodeným deťom?

Určite áno, len tu je veľmi dôležité uvedomiť si, aby tieto ženy neboli nejakým spôsobom identifikované s interrupčnou udalosťou. Tieto pamätníky sú i pre deti, ktoré zomreli pri samovoľných potratoch. Ale inak to sú tie miesta, kde ženy môžu realizovať spomínané rituály zapálením sviečky či modlitbou. Sú to miesta, kde si môžu povedať, že sice moje dieťa nemá svoj hrob, ale toto je miesto, ktoré je jeho, tu si ho môžu sprítomniť. No určite nie sú takéto pamätníky dobré len pre ne. Je to miesto pre nás všetkých a pre naše modlitby za deti, rodičov, lekárov.

Za rozhovor akuje PAVOL PRIKRYL

Symptómy postabortívneho syndrómu

(u jednotlivce ženy sa zvyknú vyskytovať iba niektoré z nich)

- príznaky ako pri poúrazovom šoku

- zlosť (často zovšeobecnená alebo konkrétne zameraná na tých, ktorí boli do udalosti nejakým zapojení);
- agresivita voči otcovi dieťaťa, lekárovi, ktorý zákrok robil, voči všetkým mužom a sebe samej;
- neschopnosť sústrediť sa, hyperaktivita;
- úzkosť (väčšinou nešpecifická alebo vo forme záchvatov paniky);
- náhly nekontrolovateľný plač;
- poruchy spánku, desivé sny;
- nutkavé znovuprežívanie potratu („intrusive memory“ doterné spomienky);
- telesné reakcie ako potenie, bolesti brucha
- neprimerané emocionálne reakcie na zvuk vysávača, alebo pri pohľade na malé dieťa;
- uprené pozorovanie tehotných žien a malých detí alebo naopak panický strach pri pohľade na ne;

- popretie / potlačenie neželaných emócií

- dlhotrvajúci pocit straty a prázdnoty;
- otupenie citov (robot feeling – správanie sa ako robot);
- pocit bezradnosti a bezmocnosti;
- izolácia (stiahnutie sa do úzadia viac než obvykle);
- depresie;

- ťažké poruchy sebavedomia, agresivita namierená proti vlastnej osobe v rôznych formách

- pocit viny, nemravnosti, ztratenia;

- negatívne poňatie seba samej (vlastné hodnoty obrazu, ktoré si človek o sebe vytvára);
- strach z potrestania tým, že sa ostatné deti zrania;
- strach z neplodnosti;
- nadmerné užívanie liekov, alkoholu a drog;
- poruchy príjmu potravy (priberanie alebo naopak extrémne chudnutie);
- samovražedné sklony, pokusy o samovraždu (demonštračnú alebo skutočnú);

- zmeny v pohlavnom živote a vzťah k tehotenstvu

- frigidita alebo iné sexuálne poruchy;
- poruchy v partnerskom vzťahu, časté rozchody s partnerom;
- nekontrolovateľné pranie napraviť zážitok potratu pomocou rýchleho znovutehotnenia;
- viacnásobné potraty (neverí, že by dokázala byť dobrou mamou ďalšiemu dieťaťu);
- vstupovanie do vzťahu kde je žena vykorisťovaná;
- extrémna promiskuita („Nič iné si nezaslúžim.“);
- pokus o sebaospravedlnenie sa buď pre alebo proti potratom, pokus presvedčiť ženu na potrat (alebo ju pred ním varovať);

- výročný syndróm

- nárast symptómov v období výročia potratu alebo očakávaného dátumu pôrodu.

-red-

Sviečka za nenarodené deti

Možností, ako byť pro-life a dať najavo, že nám záleží na ľudskom živote už od počatia, je niekoľko. Okrem toho, že svoj postoj vyjadríme nahlas a zapojíme sa do iniciatív, ktoré sa tejto téme venujú, má veľkú silu modlitba.

Práve k takémuto vnútornému stíšaniu sa za rodičov detí, ktoré zomreli pri potrate, aj za tých, ktorí potraty vykonávajú, pozýva kampaň Sviečka za nenarodené deti, ktorú tento rok v októbri a na začiatku novembra organizuje s podporou a požehnaním slovenských biskupov po celom Slovensku už jedenásty raz občianske združenie Fórum života, spájajúce štyridsaťšesť pro-life a pro-family organizácií. Hlavným zámerom projektu je spojiť Spomienku na všetkých verných zosnulých, ktorú slávime 2. novembra, so spomienkou na nenarodené deti, ktoré zomreli pri umelom alebo spontánnom potrate.

Kampaň má tri rozmary – duchovný, vzdelávací a praktický. „V modlitbách chceme pamätať aj na rodičov týchto detí, i na tých, ktorí vykonávajú alebo aktívne podporujú umelé potraty. Milosrdenstvo a odpustenie sú cesta, ktorá je symbolom tohto duchovného rozmeru,“ vysvetľuje Marcela Dobešová, predsedníčka Fóra života, ktoré projekt organizuje.

KÚPA SYMBOLICKEJ SVIEČKY

Sprievodné osvetové aktivity sú spojené so šírením úcty k životu v každej jeho fáze – od počatia až po prirodzenú smrť. „Momentom, ktorý spája duchovný rozmer kampane s praktickým, je symbolická sviečka, ktorú na pamiatku zomrelých nenarodených detí môžeme zapáliť a umiestniť v oknách našich domovov,“ hovorí koordinátorka projektu Elena Miškovičová a dodáva, že práve predaj dvoch druhov týchto symbolických sviečok s logom Fóra života v rámci verejnej zbierky, je „základným, často jediným zdrojom pre financovanie celoročných projektov, kampaní a aktivít zameraných na ochranu ľudského života a jeho dôstojnosti a podporu rodiny, aby sa tieto kľúčové témy nedostávali na okraj záujmu spoločnosti, ale priamo do jej stredu. Aj napriek tomu, že píšeme projekty na získanie financií do rôznych nadácií, fondov, štátnych inštitúcií, často po ujeme odpoveď „nie“, pretože priority záujmových skupín a spoločnosti sú jednoducho niekde inde. Aj preto zo srdca ďakujeme všetkým darcom a

Pamätník nenarodených detí v Nitre

podporovate om, vrátane tých, ktorí nám svoju priaze prejavia kúpou symbolickej sviečky, aby sme vôbec boli schopní realizovať naše projekty na ochranu ľudského života a rodiny.“

Prispieť je možné aj priamym darom na číslo účtu 5033357295/0900.

Fórum života organizuje Sviečku za nenarodené deti už tradične prostredníctvom farností a rôznych spoločenstiev, pri ktorých je nenahraditeľná pomoc dobrovoľníkov – ľudí, ktorým je myšlienka ochrany života blízka a chcú sa podieľať na jej šírení aj prakticky, napríklad distribúciou

propagačných materiálov, pomocou pri predaji sviečok v rámci verejnej zbierky, organizovaním modlitbových stretnutí na podporu pro-life iniciatív a podobne

O konkrétnych možnostiach pomoci sa dozviete na telefónnom čísle

0904 738 411,

alebo píšete na adresu:

sviecka@forumzivota.sk.

Podrobnosti o kampani Sviečka za nenarodené deti 2013 nájdete na internetovej stránke:

<http://www.forumzivota.sk/sviecka-za-nenarodene-deti-2013/>

-red-

Ďakujeme partnerom kampane:

Tlačovej kancelárii Konferencie biskupov Slovenska, Katolíckym novinám, Rádiu Lumen, Televízii Lux, časopisom Slovo, Duchovný pastier, Zrno, Família a Vox, internetovým portálom www.vyveska.sk, www.postoy.sk, Domke, Fóru kresťanských inštitúcií, eRku a Združeniu kresťanských spoločenstiev mládeže.

Na Slovensku začal kresťanský folk žiť vlastným životom ako súčasť slovenskej gospelovej scény

Od kresťanského folku ku gospelu

Polovica osemdesiatych rokov na Slovensku priniesla aj novú vetvu folkovej hudby, keď popri tzv. mestskom alebo tiež svetskom folku sa začali objavovať prví interpreti a skladateľské osobnosti tzv. kresťanského folku – hudby, neskôr označenej všeobecnejším, no, žiaľ, mätičím názvom gospel.

Hned' na začiatku treba povedať, že slovo gospel v preklade znamená evanjelium. Hudobná veda pozná termín gospel music ako samostatný hudobný žáner. Okrem označenia hudobného žánru sa však tento termín predovšetkým v USA používa už roky na označenie modernej populárnej kresťanskej hudby všetkých žánrov – hudby, ktorej texty ideovo vychádzajú z kresťanských hodnôt. Toto označenie je v USA skôr obchodnou záležitosťou, nakoľko Gospel music a tiež Contemporary Christian Music sú veľmi dobre prosperujúce odvetvia hudobného priemyslu so sieťou rádií, festivalov a s udeľovaním cien Dove Award (ktorá je obdobou Grammy zo svetskej hudobnej scény). Keď sa na Slovensku po roku 1989 začala tvoriť kresťanská hudobná scéna, termín gospel či gospelová hudba bol len mechanicky prezatý.

ZROD V K AZSKOM SEMINÁRI

V roku 1985 sa podaril niekoľkým folkovým nadšencom z radov študentov teológie bratislavského seminára, Ivanovi Špánikovi, Jurajovi Drobnému a Jurajovi Spuchľákovovi husársky kúsok: od predstavených získali súhlas k usporiadaniu koncertu pesničkára Ivana Hoffmana v školskej jedálni. Bolo to v čase, kedy ani samotní študenti teológie, budúci rímskokatolícki či gréckokatolícki kňazi netušili, kto spomedzi nich je spolupracovníkom ŠTB a kto to s kňazstvom myslí úprimne. V čase, keď bohoslovci nedôverovali ani predstaveným seminára, zodpovedným za ich kňazskú prípravu. V čase, keď do kňazského seminára okrem predstaviteľov Cirkvi a bohoslovcov nemal nik iný prístup. V čase, keď akákoľvek aktivita nad rámec oficiálne schváleného programu vždy zaváňala prinajmenšom vylúčením zo seminára a vyhodením zo školy ... Ivan Hoffman priviedol so sebou partiu mladých muzikantov, ktorý si neskôr začali hovoriť Bratislavský folkový orchester, B.F.O. Tento moment by sme mohli považovať za akýsi neoficiálny dátum zrodenia kresťanského folku na Slovensku.

Jadrom B.F.O. boli traja pesničkári: Maťo Lišhák, Fero Petrisk a Šaňo Németh, každý z nich s nezameniteľným textárskym i hudobným rukopisom. Popri koncertoch s Ivanom Hoffmanom začali účinkovať i samostatne. V roku 1988 nahrali svoj prvý album *Na dne srdca* v ilegálnom nahrávacom štúdiu Maťa Lišháka s názvom Svetielko, vybudovanom v jednom zo záhradných domčekov v Devíne. Album vyšiel iba na magnetofónovej kazete ako samizdat. V roku 1990 vydal Maťo Lišhák pod rovnakým názvom v svojom vydavateľstve Poltón výber piesní z tohto albumu na LP. S podporou priateľov a s finančnou pomocou slovenských jezuitov postupne v rokoch 1992 – 1993 vybuďovali členovia B.F.O. nahrávacie štúdio Spirit Art, v ktorom začali vznikať profesionálne gospelové nahrávky. V ňom skupina veľmi dlho nahrávala a nakoniec v roku 1996 aj donahrávala a vo vydavateľstve LUX media vydala svoje prvé cédečko *Obraz neba*. Práve tento album patrí dodnes medzi to najlepšie, čo na slovenskej gospelovej scéne vzniklo. Po ňom skupinu postupne (trvalo to dlhšie časové obdobie) opúšťa Maťo Lišhák a tak album s názvom „...a ty mi chýbaš“ (1999) už B.F.O. nahráva bez neho. Maťo Lišhák sa v tom čase objavuje na pódiumoch už len ako gitarista skupiny Márie Podhradskej. Od roku 2004 však opäť koncertuje so svojimi piesňami v rámci voľného združenia muzikantov LUX band.

Ivan Hoffman inšpiroval k pesničkárskej tvorbe Ivana Špánika, vtedy študenta bratislavského seminára. V roku 1986 usporiadal opäť v seminárskej školskej jedálni Koncert pre sestričky, ako poďakovanie za starostlivosť sestrám z kongregácie premonštrátok. Na koncerte sa predstavil spoločne s ďalšími, folkovo orientovanými spolužiakmi, s vlastným repertoárom. Amatérsky záznam koncertu sa zachoval na magnetofónovej kazete. Po kňazskej vysviacke v roku 1993 však Ivan Špánik postupne končí s pesničkárskou tvorbou.

Z KOSTOLOV NA PÓDIA

Zlomovým rokom pre slovenskú gospelovú scénu sa stal november roku 1989. Z mládežníckych spevokolov účinkujúcich pri svätých omšiach sa veľmi rýchlo tvoria hudobné telesá všetkých možných hudobných žánrov populárnej hudby a kresťanskí muzikanti, dovtedy zatvorení v kostoloch, vychádzajú na koncertné pódia i do nahrávacích štúdií. Až pár výnimiek však podujatia, na ktorých vystupujú, sú práve sa rodiace kresťanské hudobné podujatia.

Prvým kresťanským festivalom bol ob-

Snímka: GospelFoto

novený New Sacrosong v Bratislave. V roku 1990 sa konal jeho prvý, jediný súťažný, ročník. Laureátom sa stala skupina Nádej, ktorej nosnými členmi boli pesničkár Richard Čanaky a altistka Michaela Gregorová (dnes Janáková). V roku 1993, po príchode sopranistky Evy Schwarzovej (dnes Ginzeriovej) a kontrabasistu Juraja Janáka vznikla skupina Kompromis. Po prvom koncerte v divadle Astorka vydáva Kompromis vo vydavateľstve Štúdio-V svoj prvý album *istý dotyk*, zatiaľ iba na magnetofónovej kazete. Už tento album ukázal skupinu v podobe, v akej ju poznalo gospelové publikum v neskorších rokoch: melodické, chytľavé piesne so sprievodom akustickej gitary, kontrabasu a klavíra a nezameniteľný štvorhlas s neprehliadnutelným altom Michala Gregorovej. Kompromis s malými prestávkami pôsobí na gospelovej scéne dodnes.

V lete roku 1990 usporiadal vo svojej farnosti Horné Kočkovce gospelový festival kňaz Juraj Drobný. Na ňom sa okrem Ivana Špánika objavila i skupina z Trenčianskej Teplej, Trenčiansky bazár. Hnací motorom skupiny bol spevák a skladateľ Marián Masár. Popri ňom sa autorsky najvýraznejšie prejavoval i gitarista Luboš Vančo a speváčka a gitaristka Renáta Máziková. Jej pieseň *František* sa stala hitom festivalu a postupne zľudovela. Po Renátinom odchode do kláštora klarisiek v Assisi skupina postupne prechádza od folkového prejavu k folkrocku až melodickému rocku a postupne vydáva tri albumy: *Špitál svet* (1993), *Hovoria* (1995) a *Vernisáž* (1996). Dvorným textárom skupiny sa stáva Marián Kvasnička. V roku 1997 naitáča skupina svoj kratučký profil pre Slovenskú televíziu v rámci relácie o gospelovej hudbe Poltón (svoj názov prevzala relácia od zaniknutého vydavateľstva Poltón) a v roku 1995 naitáča svoj diel *Pesničkárov slovenských*. Po vydaní výberového CD *Trenčiansky bazár* v roku 1997 sa skupina postupne vytráca z koncertných pódii.

Niekedy okolo roku 1989 vtedajší vedúci tvrdošínskeho mládežníckeho chrámového spevokolu Peter Bedrich založil skupinu Skalka. Dve akustické gitary, priečna flauta a spev dávajú hudobnú tvár starým baladám či

piesňam z Petrovej tvorby. Hoci každé prirovnanie pokrívka, Peter Bedrich je akoby Zuzana Homolová v mužskom vydání. Skalka však nikdy výraznejšie neprekročila hranice Nirvy, čo je veľká škoda.

Tono Mesároš pôsobil profesionálne od roku 1984 do roku 1990 na scéne spevohry Divadla Jonáša Záborského v Prešove. V roku 1991 mu vyšiel na magnetofónovej kazete album *H adám a*. Od toho momentu sa na gospelovej scéne hovorí o Tonovi Mesárošovi ako o folkovom pesničkárovi. V roku 1996 vydal Tono svoj druhý album *Kto verí*. Pravidelne organizuje v Prešove hudobný festival Gospel Fest.

PRI CHÁDZAJÚ STÁLICE

V roku 1992 sa na fare v Lamači stretli bratia Maroš a Danó Kachútovci s Máriou Podhradskou a založili skupinu, ktorá sa stala najvýraznejším zjavom slovenskej gospelovej scény, skupinu Atlanta. Spočiatku zhudobňovali básne Milana Rúfusa. Postupne sa však autorsky, textársky i hudobne, prejavili všetci traja. Po troch albumoch *Dlhý príbeh* (1995), *Miesto na zemi* (1997) a *Krídla v daždi* (1999) sa Atlanta odmlčala. Jej členovia sa začali venovať svojim vlastným projektom. Maroš Kachút je dnes úspešný producent, vlastníci zbierku Aurelov, Mária Podhradská vydala sólový album *Rozhodnuté* (2003) a postupne vydáva albumy s piesňami pre deti. Danó Kachút okrem účinkovania v skupine Seven Days To Winter pôsobí hlavne ako vedúci vokálneho súboru Tiramisu. A hoci sa Atlanta v posledných rokoch objavuje na pódiiach len sporadicky, albumom *Zopár viet*, ktorý vydala v roku 2004 jasne naznačila, že ešte nepatrí do starého železa.

V roku 1995 sa stretli na jednom pódii dva výrazné pesničkárske zjavy. Stanley, ktorý sa ako folkový gospelový pesničkár objavuje na pódiiach už od roku 1990, a skupina rehoľníkov, bratov z rehole Kapucínov. Tvorili ju súrodenci: bluegrassový harmonikár Ondrej Lazar Tkáč a rocker Félix Tkáč, ku ktorým sa pridali pesničkár - romantik Michal Hirko (všetci traja sa neskôr stali kňazmi). Od onoho pamätného koncertu na Mladej garde, kde bolo vraj asi 20 divákov, sa skupina Kapucíni a Stanley dostáva stále viac do povedomia gospelového publika a dnes je už stálicou, ktorú na gospelovej scéne poznajú všetci. Za album *Všetkými desiatimi* získali v roku 2006 Kapucíni a Stanley Aurel-a za najlepší gospelový album akademického roku 2005.

V roku 1995 sa na pôde ružomerského mládežníckeho spevokolu Juventus formuje skupina Jocara (Jozef Maga, Catarina Pišútová, RASťo Galan). Inšpirovaní piesňami bratov Nedvědovcov sa pokúšajú o vlastné piesne a publiku sa tento ich pokus páči. Skupina sa postupne rozrastá o klávesy, basovú gitaru, priečnu flautu a perkusie a v roku 2001 vydáva svoj prvý album *Vlastnoru ný podpis*.

Podobne ako Jocara, na pôde Juventusu sa

v roku 1997 ku Katke Barancovej a Marcelke Lakoščíkovej pridali multiinstrumentalista Milan Hatala a vznikla skupina Mimicry. V roku 1998 vystúpili na festivale Verím Pane a zúčastnili sa celoslovenského gospelového turné Šanca pre lásku, čím sa zapísali u gospelového publika. V roku 2001 vydali svoj prvý album *Obrázky*. Skupina postupne strieda inštrumentalistov a Katka Barancová sa stáva zároveň speváčkou v projekte Maroša Kachúta, v skupine Seven Days To Winter. Hostuje na albumoch skupín Hex a združenia Wedding band. V roku 2005 nahrávajú Mimicry svoj druhý album *Balzam* už v zostave Katka Barancová – spev, Marcelka Lakoščíková – akustická gitara, Milan Hatala – klávesové nástroje, Michal Šimko – basová gitara, Marek Hrdinský – bicie a Maťo Hasák – elektrická gitara. Album produkoval Lubo „umelec“ Priehradník a podieľali sa na ňom i bubeník Robo Rist, saxofonista Majó Garbera, trubkár Paľo Jeňo a ďalší. Hoci žánrovo sa skupina vzdialila folkovému prejavu, nezameniteľný rukopis a poetika textov Marcelky Lakoščíkovej zostávajú nezmenené.

FESTIVALOVÉ PREKVAPENIE

V roku 1994 vznikla v Bardejove skupina Metelica v „hudobke“ u saleziánov. Štyri roky pôsobila len v rámci Bardejova. V roku 1998 sa objavila po prvýkrát na festivale Verím Pane a títo štyria spievajúci muzikanti (+ dvaja iba hrájúci) sa stala jeho najväčším prekvapením. V tom čase Metelica tvorili súrodenci Maťo (gitara, spev), Miro (gitara, spev) a Peťo (spev, perkusie) Šmilňákovci, Maťo Demský (gitara), Peťo Harčár (basová gitara, spev) a Miro Peniak (klávesové nástroje). Spoločne s Mimicry sa Metelica zúčastnila na turné Šanca pre lásku. V roku 1999 vydala album *De pracovného pokoja*. Na rozdiel od ostatných skupín slovenskej gospelovej scény sa s úspechom zúčastňovala i na svetských folkových podujatiach (Sigord, Strunob-

ranie, Porta, Vander múza, Večernica, Terchovský budzogaň, Kremnické gagy, Dračifest, Folkové Vianoce, Oko, Festival na vode a pod.). Podobne ako Mimicry stojí na piesňach Marcelky Lakoščíkovej, stojí Metelica na veľmi svojráznej textárskej a hudobnej výpovedi Míra Šmilňáka. V roku 2003 vydáva Metelica svoj druhý album *De letecký*, ktorému krstným otcom bol už zosnulý Marián Kochanský.

Veľmi osobitou postavou na slovenskej kresťanskej pesničkárskej scéne sa stal Miro Vranský. Najskôr pod názvom V obraze, neskôr už pod vlastným menom skladá a v amatérskych podmienkach i nahráva pieseň za piesňou. Objavil sa po prvýkrát na festivale Verím Pane v Námestove v roku 1998 a odvtedy je so svojou gitarou jeho pravidelným hosťom. Hoci jeho hudba i texty, ktorým možno vytknúť jednostrannú zaujatnosť, sú z formálneho hľadiska veľmi nedokonalé, až diletantské, ich priamotnosť a radikálnosť odsudzujúci konzumný spôsob života, zasahovanie USA a NATO do vývoja sveta, byrokraciu a korupciu našich úradov akoby nadväzoval na protest songy Eda Klenu z čias totality, za ktoré ho vtedy prezývali „Buldozér“.

Hoci začiatky kresťanského folku sú úzko prepojené so svetskou folkovou scénou, na rozdiel od zahraničnej folkovej scény, kde sa interpreti svetského i kresťanského folku stretávajú aj na spoločných podujatiach, na Slovensku začal kresťanský folk žiť vlastným životom ako súčasť slovenskej gospelovej scény, ktorá po roku 1989 má svoje vlastné prehliadky a festivaly. Svetský a duchovný folk na Slovensku existovali a existujú popri sebe, a až na výnimky nedošlo k ich prepojeniu.

JURAJ DROBNÝ

(Uverejnený lánok vyšiel aj v knihe *Folk na Slovensku*, ktorú vydalo Hudobné centrum, Bratislava 2006)

Nová hviezda

„Simona Martausová? Tak to je sila!“ – priam s rešpektom zhodnotil Juraj Drobný mladú folkovú speváčku. O tom, že Simona je veľký talent, svedčí aj skutočnosť, že jej manažér sa stal Jozef Šebo, guru v hudobnej brandži (je manažér aj Jany Kirschner).

Simona sa narodila v Považskej Bystrici. Po maturite pokračovala na Akadémii umení v Banskej Bystrici. Tesne po skončení školy viedla divadielko v materskej škole a na ZUŠ. Neskôr vyhrala konkurz v Radošinskom naivnom divadle do hry Polooblačno. Hoci spieva od malička, skladat' pesničky a serióznejšie sa venovať spevu začala až na vysokej škole. Spevu sa profesionálne začala venovať po výhre v Gospeltalente v roku 2009. O tri roky neskôr vydala svoje prvé CD *Výzliecť si človeka*. V júni tohto roku jej vyšiel druhý album *Dobrý deň, to som ja*. Simona žije v Bratislave.

„Inšpiráciou pri tvorbe piesní mi býva život, svet vo mne, ale aj okolo mňa, vzťahy s ľuďmi, vzťah s Bohom... Spievanie mi dáva možnosť vyjadriť to, čo sa slovami často povedať nedá,“ píše na svojej webovej stránke. Má rada fialky, vianočné medovníčky, no najmä prechádzky do prírody, kde aj vzniká väčšina jej piesní.

Nie sme nijaké celebrity, sme obyčajní ľudoví umelci, ktorí to, čo majú na srdci, majú aj na jazyku

Pán mi poslal kapucínov

Na slovenskej kresťanskej folkovej scéne je dlhoročná stálica. Baví publikum nielen žartami, ale aj výbornou hudbou a skvelými textami. Nemá problém zahrat' priateľom len tak, ani spolu s bratmi kapucínmi vypredať sálu. Hral doma i v zahraničí. Zoznámte sa – STANLEY.

Na vašej webovej stránke o svojich začiatkoch hovoríte: „Ako každý pubertník som začal hrať na klavír a gitaru, lebo som chcel byť slávny.“ Bola to len možná sláva, čo vás viedla k „muzicarovaniu“?

To je náročná otázka, pretože na klavír som chodil od siedmich rokov, dá sa povedať z donútenia, pretože moji rodičia vraj zbadali vo mne talent. Ale viete ako to chodí, v ľudovej škole nás drvili ruskú školu a ktoré dievča na to nalákate. Keď som mal trinásť, tak to už „frčala“ gitara. Ako samouk som sa naučil hrať aj na ňu. Sice som tiež doteraz na ňu „nezbaliť“ nijaké dievča, ale začal som aspoň ľudí okolo seba zabávať..

Ale k otázke. Čo už môže viesť trinásťročného chlapca k „muzicarovaniu“? Umenie? Vnútrošný pokoj? Kdeže! Iba byť stredobodom pozornosti a upútať na seba pozornosť. Až časom sa človek vyvíja a moje dnešné predstavy o „muzicovaní“ sú úplne odlišné ako pred desiatimi, dvadsiatimi či viac rokmi.

Spomínate si ešte na váš prvý koncert?

Samozrejme, to sa nedá zabudnúť. Bolo to s mojou prvou skupinou, mali sme štrnásť rokov, volali sme sa „Thé Výbuch“ a prvý koncert sme odohrali v Dome dýchodcov na Podjavorinskej ulici v Bratislave. Mali sme veľký úspech.

Našli ste sa vo folku, konkrétne v kresťanskom folku. Bolo to tak vždy? Čím vám folk učaroval?

Ako som povedal, je to o vývine. Až do základnej školy bol u mňa jednotkou Dušan Grúň, potom nasledovali Boney M či ABBA, neskôr sa pridali Elán a Žbirka a zrazu som natrafil na klasický rock and roll. Ten ma očaril a zistil som, že je to návrat k starým hudobným hodnotám. Jedného dňa ma brat zavolať na koncert skupiny Fešáci s Michalom Tučným. Country? Blues? Nádhera, vravím si. Veď rock and roll musel byť odvođený aj z tejto hudby. A k folku je odtiaľ iba skok. Nasledovala návšteva folkového združenia Slnovrat, koncerty Plíhala, Nohavicu a mnohých ďalších. Bolo rozhodnuté. Ale aj ten široký rozptyl pokiaľ, som sa k folku dostal, má svoj význam. Človek má širší záber. Nám nerobí problém odohrať napríklad svadbu, zábavu, dokonca sme raz hrali už aj na kare...

Vaše meno sa spája s bratmi kapucínmi. Ako došlo k vášmu spojeniu?

Písal sa rok 1995. V Bratislave som robil vedúceho predajne Spolku svätého Vojtecha a prišiel za mnou mladý muž, ktorého meno dodnes nepoznám, či by som nebol ochotný urobiť koncert v internáte v Horskom parku. Po mojom súhlase prišiel na druhý deň, či mi nebude prekážať, ak druhá skupina, ktorá so mnou vystúpi, budú kapucíni. Keďže Ondreja a Félixu Tkáčovcov som už nejaký ten ročik poznal, tak som súhlasil a úprimne – aj som sa tešil. Chcel som počuť, ako to chlapcom ladí, pretože dovtedy nekonzertovali. No že to bude mať také trvalé následky, to nikto vtedy nepredpokladal. A nebola to láska na prvý pohľad.

Na Slovensku o folk nikdy nejaký prehnaný záujem nebol. A dnes je ešte o nie o menší. Niet sa ani omu udova . Média jednoducho tento druh hudby ignorujú.

Všetko sa totiž začalo hádkou. Nemohli sme sa dohodnúť, kto bude predskokan a kto hlavný hosť. Nikto sa akosi roly predskokana nechcel ujať, pretože obidve strany boli presvedčené, že jeden je lepší ako ten druhý. Nakoniec, keďže sa už blížil koncert, sme boli nútení urobiť kompromis. Ja som poznal niektoré ich skladby, Ondrej zase moje, a tak sme sa postavili na pódium všetci spoločne a nenápadne sme sa striedali. Na tom koncerte bolo 72 ľudí a dodnes sa nám hlásia, že „boli pri tom“. Takže nás nedala dokopy láska, ale akási samolibosť.

Po koncerte sme sa dohodli, že si to ešte niekedy zopakujeme. No veci nabrali taký spád, že už o pol roka sme vystupovali ako nerozlučná kapela. Nikto však nepredpokladal, že by to malo byť niečo trvalé. Dokonca ani ja. Veď si len zoberme – v roku 1986 som začal pôsobiť v jednom zbere, ktorý sa po troch rokoch rozpadol. Zo zvyšku som urobil taký mini zborík, spievali sme hlavne spirituály, no o tri roky sme sa tiež rozpadli. A tak som nastúpil na scénu sám, ako folkový pesničkár. Keď sa blížili tri roky účinkovania, tak som sa začal modliť: Pane, čo

Snímka: GospelFoto

bude teraz? Však sám sa rozpadnúť nemôžem. A Pán mi poslal do cesty kapucínov. Po troch rokoch hrania som sa chlapcom pochválil, aký mám trojročný cyklus, a preto aj naše prvé spoločné CD, ktoré sme vydali na tretí rok nášho stretnutia, sme nazvali „Rozlúčka“. Tento rok sme oslávili osemnásť výročie nášho súboru. Takže podľa veku by sme mali byť dospelí. No nevyzerá to tak... Ale má to jednu veľkú výhodu. Sme v kapele vlastne štyria protagonisti, štyria skladatelia, štyri osobnosti. Keby sme sa dali každý na sólovú dráhu, nikdy by sme nedosiahli to, čo sme dosiahli spoločne.

V roku 2005 ste spolu s kapucínmi získali hudobnú cenu Aurel. Prekvapilo vás to? Brali ste to ako nejaký záväzok?

Záväzok? Ale isto, zaviazali sme sa, že už žiadne akademické ocenenie nepotrebuje...

Ale poďme pekne poporiadku. Najskôr to bol šok. Asi aj preto, lebo sme ešte nikdy nič nevyhrali a v podobných situáciách nevieme adekvátne reagovať. Potom sme si overovali dátum, či nie je náhodou prvý apríl. Nebol. Všetko nasvedčovalo, že to asi bude pravda. Tak sme nasadli do áut a dorazili do Žiliny. Už tam mi začalo byť divné, že nás previedli okolo hlavného pódia, kde mala zvuková skúška Sisa Sklovská a hnali nás niekam do pivnice. A tam v podzemnom bunkri nám (mimochodom aj Rytmusovi, ktorí „Tučniaka“ o rok na to na hlavnom pódium roztrieskali) Yxo z Hexu odovzdal zaradovaný dokument o tom, že gospel ešte stále patrí niekam inam ako na denné svetlo, do druhej ruky vtisli „Tučka“, načo ešte vtedy opiercingovaná Zdenka zo Štiavnice zaťapkala a bolo po slávnosti. Ešte stále nevieme, či sme na toto ocenenie hrdí. Jediné, čo si uvedomujeme je,

že na našom mieste mohol stáť ktokoľvek iný z našej „brandže“ a my by sme sa ani na chvíľu nepozastavili nad tým, prečo tam nie sme práve my.

Vaše koncerty sú známe nielen výbornou hudbou a textami, ale aj množstvom žartov. Mladšie obecenstvo to určite prijíma, čo však tí skôr narodení? Nepohoršujú sa? „Neprepískajte“ to niekedy?

Toto by som opravil. Práveže niekedy mám pocit, ako by „tí skôr narodení“ mali väčší zmysel pre humor ako mladšie obecenstvo. Ale je to naozaj asi iba pocit.

My sme sa jednoducho takto vyprofilovali. Chceme ľudí zabávať. Prvotné koncerty boli síce tiež zábavné, pretože chlapi kapucíni – vtedy neboli ešte kňazi – si koncertné pódium občas mýlili s kazateľnicou. Takto vznikali zaujímavé situácie, keď oni pred jednou piesňou akože evanjelizovali a ja som nasledujúcu pieseň uviedol nejakou žartom. Ale časom sme sa zjednotili a pochopili, kde je kazateľnica a kde „dosky, ktoré znamenajú svet“.

A „prepísknúť“ niečo? Kto sa pohybuje na hrane, musí sa aj pár krát „vyrúbať“, inak to nejde. Humor, totiž nie je žiaden špás! Ak si niekto myslí, že stačí prísť pred publikum, povedať vtip, odspievať nejakú hlúpostku a zožať potlesk – ten, nech si to najprv vyskúša. Ja osobne čím som starší, tak mávam pred koncertmi čím ďalej väčšiu trému a zodpovednosť.

Niektoré vaše texty sa zdajú na prvé počutie žartovné, pričom sa im nedá uprieť ich hĺbka. Mávate aj negatívne odozvy?

Na Slovensku a iba pozitívne odozvy??? Veď to nemal ani Ján Pavol II.!!! A to už bol niekto!!! Žiaľ, na Slovensku prevláda závisť. A aj keď nie je čo

závidieť – ľudia napriek tomu závidia. Veď sa len pozrime na mňa a kapucínov. Sme nejaké celebrity? Kdeže! Sme obyčajní ľudoví umelci. Skrátka, čo na srdci, to na jazyku. A máme medzi sebou ľudí, ktorí práve na to čakajú a jediné vaše slovičko obrátia na ruby. Ako napríklad jeden pán biskup. Ten sa snažil z mojej piesne o Káne Galilejskej urobiť pred bohoslovcami totálnu kacírsku skladbu. Pretože – neviem, kde to vzal – slovičko „beťár“ je vraj odvodené od nejakého neslušného maďarského slova. Pre istotu som si však pozrel som aj synonymický slovník a potešil som sa – žiadneho hriechu som sa nedopustil...

Vášim dvorným textárom bol váš brat Miro, ktorý, žiaľ, už nie je medzi nami. Kto vám robí texty teraz?

No, tak s tým je problém. Pretože naozaj s mojím bratom Mirkom, napriek tomu, že bol o jedenásť rokov starší, sme boli ako dvojčičky. Keď som zložil melódiu, hneď vedel, o čom bude text. A naopak, keď mi doniesol hotový text, hneď som vedel, akú hudbu si približne predstavoval. Dnes je mi bez neho smutno. Skúšal som pár textov urobiť sám, ale dopadlo to katastrofálne. Našťastie sa nado mnou zľutoval brat kapucín Ondriško, a tak skusmo mi otextoval pieseň *V aka*. Z tej piesne sa stal hit a tak sa budem snažiť teraz Ondriška dlhodobejšie nenahnevať, aby mi radšej čo najviac takých hitových textov napísal.

Takmer dve desaťročia koncertujete po celom Slovensku. Je ešte záujem o Stanleyho a kapucínov? Je ešte vôbec záujem o kresťanský folk?

Úprimne povedané – na Slovensku o folk nikdy nejaký prehnáný záujem nebol. A dnes je ešte o niečo menší. Niet sa ani čomu čudovať. Média jednoducho

tento druh hudby ignorujú. Ale v srdciach ľudí zostáva. Trúfam si to posúdiť aspoň podľa návštevnosti našich koncertov, ktorých je, žiaľ, tiež menej ako kedysi, vraj kvôli nejakej finančnej kríze...

Ako by ste charakterizovali vášho typického poslucháča?

Nádherný, inteligentný a výnimočný človek, ktorý má úžasný vkus ako pre hudobníkov, tak aj muziku...

Na slovenskej kresťanskej folkovej scéne začína vychádzať nová hviezda – Simona Martausová. Ako hodnotíte jej hudbu a texty? Nechceli by ste mať spoločný koncert?

Jááááj, Simonka! Musím však poopraviť konštatovanie v otázke: Simonka nezačína ako nová hviezda vychádzať, ona zrazu vybuchla ako supernova! Je to neuveriteľne výrazné oživenie našej folkovej scény. Teraz v lete som mal tú česť si ju konečne vypočuť naživo na hodoch vo Veľkom Šariši, kde sme spoločne vystupovali. Keď som počul ten úžasný hlas, skromné vystupovanie, fantastický a hlavne prirodzený konferens... spomenul som si ako som v jej veku vystupoval ja a začal som sa podvedome od hanby červenat'. Síce to nezvyknem robiť, ale teraz som bol nútený to vnútornými silami urobiť – napísal som Simonke SMS a zagrataloval k fantastickému výkonu. Na prekvapenie aj odpísala a už teraz sa tešíme, že sa stretieme aj osobne. Ale spoločný koncert? Pre mňa by to bola úžasná pocta, no keď som videl s kým Simi hrá – čo meno to muzikant a čo muzikant, to meno! Ale keby sa náhodou niekedy zbláznila a chcela si s nami zaspievať a zahrať, tak sme vždy pripravení!

Za rozhovor akuje PAVOL PRIKRYL

Základná umelecká škola výtvarná
Mozartova ul., Trnava

**Vás pozývajú na výstavu prác žiakov školy
SV. CYRIL A METOD
V DETSKEJ TVORBE**

**od 3. októbra 2013
v Západoslovenskom múzeu v Trnave
- klariskom kláštore**

Výstava potrvá do 20. januára 2014

V predsieni jezuitského kostola v Piešťanoch pokračuje projekt *Návrat sú asného umenia do chrámu*

Umenie Ducha

Miesto pred vstupom do chrámu nie je iba jeho predsieňou. Religionista Mircea Eliade považuje vstup do chrámu za hranicu, územie, kde sa uskutočňuje prechod zo sveta profánneho do sveta posvätného.

Práve predsieň jezuitskej Kaplnky Sedembolestnej Panny Márie v Piešťanoch je miestom realizácie projektu *Umenie Ducha – Návrat sú asného umenia do chrámu*.

Cieľom projektu je vytvorenie priestoru pre diela súčasného umenia, ktoré odzrkadľujú kresťanské poslanstvo. Navracia ich do chrámu, kde kvalitné súčasné umenie, z rôznych dôvodov, často chýba.

Diela, ktoré sú pravidelne prezentované v medzipriestore pred vstupom do chrámu u jezuitov v Piešťanoch, vytvorili súčasní renomovaní umelci nezávisle od objednávok a konkrétnych priestorov ako súčasť svojej voľnej tvorby. Odzrkadľujú výtvarný názor umelca, ako aj jeho osobné a osobité duchovné svedectvo. Vystavené diela majú napomáhať meditácii. Ponúkajú možnosť preniknúť do hĺbky posolstiev, ktoré nám umelci prinášajú novým a často aj netradičným spôsobom. Ich cieľom totiž nie je ilustrácia zobrazovaných tém, ale ich pretlačenie do aktuálneho jazyka, ich vypovedanie novým spôsobom. Môžu nás oslovit' svojim estetickým pôsobením, ale aj vyvolávať otázky a pozývať nás pod povrch, do hĺbky, k významu zobrazovaného.

Výstavy umeleckých diel v chráme nám tak ponúkajú možnosť objaviť nové rozmery tvorivosti, ale najmä zamyslieť sa nad poslanstvom kresťanskej viery z iných uhlov pohľadu. Takýmto spôsobom nám môžu pomôcť novou inšpiráciou prehliť náš vzťah k Bohu.

ANJELI V SÚ ASNOM UMENÍ

Anjeli sú frekventovaným motívom zobrazovaným vo výtvarnom umení, ich zobrazenia však majú často podobu zjednodušených, sentimentálnych spodobení. Napriek tomu majú miesto aj v súčasnom umení, kde však umelci k ich zobrazeniu často pristupujú netradične.

Podľa učenia Cirkvi má každý z nás svojho osobného anjela strážcu, ktorý nás sprevádza životom a pomáha nám byť takými, akými nás chce mať Boh. Sviatok anjelov strážnych, ktorý si v liturgickom kalendári každoročne pripomíname 2. októbra, nás vedie k prehlieniu vzťahu s našim anjelom

strážnym ako reálnym spoločníkom a ochrancom na našej životnej ceste. A práve preto počas októbra vystavuje v Piešťanoch **LUBO STACHO** svoje dielo *Diptychy z USA*. Ľubo Stacho, ktorý sa vyjadruje médiami fotografie, dlhodobo pracuje s formou diptychov – konfrontáciou dvoch zdanlivo nesúvisiacich fotografických obrazov, ktoré spája do jedného celku. V dvoch diptychoch s témou anjelov spojil dokumentačné fotografie, vytvorené počas pobytu v USA, do metaforických zobrazení. Na prvom spojil nájdenú tabuľku anjelov adorujúcich Eucharistiu s fotografiou krídla lietadla, na druhom fotografiu lacných sošiek anjelikov – putti s odľahčujúcim nápisom „No parking“ a fotografiou Ducha Svätého v podobe holubice. Vytvára paradoxné spojenia, ktoré nás vedú k novým uhlom pohľadu a vizuálnym aj významovým paralelám.

-red-

**Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre**

VOX

Celý ročník

si môžete objednať

kedykoľvek v priebehu roka.

Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.

Ročné predplatné je 10 eur,

polročné 6 eur.

Predplatné na rok 2013 je 5 eur.

Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby

uved'te

priezvisko a adresu

VOX

**Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre**

Vydáva Občianske združenie

Vox In Deserto

Sídlo OZ ViD a adresa redakcie:

Dvojkrížna 4, 821 07 Bratislava

ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtyždenne v pdf podobe.

Objednávky na predplatné si je možné
objednať e-mailom alebo telefonicky:

vox@prikryl.sk

+421 915 793 811

Číslo bankového konta: 7516949112/0200

Šéfredaktor: Pavol Prikryl

tel. +421 915 793 811,

e-mail: vox@prikryl.sk,

prikryl62@gmail.com